

Apelujemy o odrzucenie projektów zmian uderzających w polską szkołę!



6 grudnia 2021

Szanowni Państwo!

Przyjęty przez rząd projekt nowelizacji ustawy o prawie oświatowym, znany jako „lex Czarnek”, który trafi za chwilę pod obrady Sejmu to zamach na wolną, samorządną, otwartą i nowoczesną szkołę. Projektowane zmiany, w zgodnej opinii nauczycielskich związków zawodowych, kadry kierowniczej oświaty, władz samorządowych i organizacji społecznych prowadzących działania na rzecz edukacji, uderzają w polskie szkoły. Naruszają prawa rodziców, dzieci i młodzieży, pogłębiają nierówności, utrudniają pracę nauczycieli i nauczycielek, a w konsekwencji obniżają jakość polskiej edukacji.

Samorządowcy, związki i stowarzyszenia nauczycielskie oraz organizacje społeczne od dawna sprzeciwiają się próbom upartyjnienia polskich szkół. Dołączają do nich także rodzice, którzy za chwilę stracą wpływ na treści przekazywane ich dzieciom w szkole. Minister Czarnek dąży do tworzenia placówek, które wpajać będą dzieciom zasady i „cnoty” zgodne z linią partyjną. Nie będzie w nich miejsca na nowoczesność, na własne opinie, na poszukiwania indywidualnej drogi rozwoju, na pokazywanie złożoności i różnorodności świata. Będzie strach, nietolerancja, lekceważenie praw i potrzeb jednostki.

Co oznaczają planowane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki zmiany?

- **Zmiany w składzie komisji konkursowej - dyrektora wybierze i zwolni kurator.**

Obecnie dyrektor wybierany jest w procedurze konkursowej, w której po trzy głosy mają samorząd jako organ prowadzący szkoły oraz kuratorium oświaty jako organ nadzoru, po dwa - rada pedagogiczna i rada rodziców, a po jednym - organizacje związkowe. Po zmianie, do komisji konkursowej kuratorium wydelegować może nawet pięciu przedstawicieli, co da mu możliwość decydującego wpływu na wybór dyrektora.

Nowe przepisy umożliwiają arbitralne odwoływanie dyrektorów szkół przez kuratorów oświaty i zastępowanie ich posłusznymi władzy funkcjonariuszami. Kurator reprezentujący ministra będzie mógł w trybie natychmiastowym (2-3 tygodnie) „wygasić” powierzenie stanowiska dyrektorowi bez możliwości odwołania się od tej decyzji. O zawieszeniu dyrektora rodzice dowiedzą się po fakcie i nie będą mogli nic w tej sprawie zrobić.

- **Odpowiedzialność karna dyrektora – nawet trzy lata więzienia**

“Lex Wójcik”, drugi obok “lex Czarnek”, projekt zmiany Prawa oświatowego ma wprowadzić karę do trzech lat więzienia dla dyrektora szkoły/placówki za „przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków w zakresie nadzoru nad małoletnim, czym działa na jego szkodę”.

Tymczasem przepisy regulujące odpowiedzialność dyrektora już istnieją. Kierownik placówki oświatowej na podstawie art. 231 §1 kodeksu karnego odpowiada za przekroczenie uprawnień jak każdy funkcjonariusz publiczny. Prawo oświatowe oraz Karta Nauczyciela zobowiązują go do zapewnienia uczniom bezpieczeństwa w czasie zajęć. Niedopełnienie tych obowiązków jest karane (art. 155, art. 156 lub art. 157 kk).

Wpisanie na podstawie "lex Wójcik" przepisów karnych wprost do Prawa oświatowego uczyni z nich dodatkowe narzędzie nacisku na szkołę i presji na dyrektora. Zastraszony dyrektor nie stworzy dobrej szkoły, w której nauczyciele będą mogli rozwijać pasje uczniów i reagować na ich potrzeby. Wyłączony z dialogu – sam wyeliminuje dialog z nauczycielami, uczniami i rodzicami.

- **Zmiany sieci szkół pod dyktando kuratora**

Zmiany w art. 89 Prawa oświatowego przyniosą niezgodną z Konstytucją RP ingerencję organu nadzoru pedagogicznego w organizację sieci szkół, których prowadzenie jest zadaniem własnym gmin, powiatów i województw. Dotychczasowe brzmienie tych przepisów jasno określało, jakie kryteria prawne samorząd powinien wziąć pod uwagę, podejmując decyzję np. o likwidacji szkoły. Spory nierzadko trafiały do sądów, które przyznawały rację gminom i powiatom, ponoszącym pełną odpowiedzialność społeczną i finansową za funkcjonowanie oświaty publicznej. Nowe zapisy są ogólnikowe, co umożliwi pełną uznaniowość i dowolną ich interpretację przez organ, który nie ponosi żadnej odpowiedzialności za skutki swoich decyzji. Oznacza to całkowite pozbawienie jednostek samorządu terytorialnego wpływu na organizację sieci szkół.

- **Zajęcia dodatkowe i uzupełniające tylko za zgodą kuratora**

Dziś działania organizacji społecznych w szkole są pod kontrolą dyrektora, rady szkoły oraz rady rodziców. Organizacje społeczne nie tylko realizują zajęcia pozalekcyjne, ale także wspierają uczniów i nauczycieli w realizacji podstawy programowej, oferując szkolenia, ekspercką wiedzę oraz innowacyjne metody edukacyjne.

Według projektu co najmniej dwa miesiące przed rozpoczęciem zajęć dyrektor będzie musiał uzyskać pozytywną opinię kuratora na temat programu oraz materiałów do zajęć dodatkowych. Trwające ponad dwa miesiące procedury administracyjne skutecznie zniechęcą szkoły do korzystania z tej formy współpracy z organizacjami społecznymi.

Rodzice, nauczyciele i uczniowie stracą prawo wyboru uzupełniającej oferty edukacyjnej. Czy i jaka ona będzie zadecyduje podległy ministerstwu kurator. Jeśli w szkole odbędą się zajęcia z edukacji seksualnej, albo dyskusja o konstytucji, to dyrektor/ka może stracić pracę, a nawet pójść do więzienia. Kurator będzie mógł zablokować zajęcia z edukacji obywatelskiej, ekologii, o prawach człowieka, które na prośbę rodziców będzie chciała zorganizować w szkole nauczycielka. Już wkrótce obowiązkowe będą natomiast lekcje religii lub etyki nauczane głównie przez absolwentów katolickich uczelni.

- **Centralizacja oświaty, czyli ograniczenie roli samorządów lokalnych**

Samorządy – miasta, gminy i powiaty – biorą pełną odpowiedzialność za funkcjonowanie oświaty na swoim terenie, a także ją współfinansują. Rządowy projekt pozbawia je jakiegokolwiek wpływu. Centralizacja oświaty oznacza:

- problemy finansowe i organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego (samorząd nie otworzy szkoły w nowym osiedlu, jeśli będzie zmuszony do utrzymania prawie pustej szkoły na peryferiach);
- brak możliwości tworzenia lokalnych programów edukacyjnych dla uczniów;
- utrudnienie, a w wielu przypadkach wręcz uniemożliwienie, współpracy z organizacjami społecznymi (np. zajmującymi się zdrowiem psychicznym, zmianami klimatycznymi, edukacją równościową, antydyskryminacyjną).

Centralizacja oznacza także brak elastyczności w doborze materiałów edukacyjnych, sposobie nauczania, choćby w wyborze lektur uzupełniających.

Dlatego zwracamy się do Was, Parlamentarzystek i Parlamentarzystów, o zablokowanie prac nad projektami „lex Czarnek” i “lex Wójcik” i odrzucenie szkodliwych zmian w prawie. Przygotowane nowelizacje przekreślają nadzieję na budowanie nowoczesnej szkoły XXI wieku, na którą zasługują nasze dzieci i nasza młodzież.

Zachęcamy do dołączenia do ogólnopolskiej społecznej akcji Wolna Szkoła (www.wolnaszkola.org) i wspólnej pracy na rzecz edukacji i przyszłości naszych dzieci.

Sygnatariusze:

Stowarzyszenie Samorządy dla Polski
Unia Metropolii Polskich
Związek Miast Polskich
Związek Nauczycielstwa Polskiego
Autonomia
Centrum Cyfrowe
Edukacja w Działaniu
Edukacyjna Fundacja im. Romana Czerneckiego
Fundacja Centrum im. prof. Bronisława Geremka
Fundacja im. Stefana Batorego
Fundacja na rzecz Praw Ucznia
Fundacja Nowej Kultury Bęc Zmiana
Fundacja Ośrodka KARTA
Fundacja Pole Dialogu
Fundacja Przestrzeń dla Edukacji
Fundacja Res Publica
Fundacja Rodzice Mają Głos
Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego
Fundacja Rozwoju Dzieci im. J.A.Komeńskiego
Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego
Fundacja Szkoła z Klasą
Helsińska Fundacja Praw Człowieka
Instytut Spraw Publicznych
Komitet Obrony Demokracji
Krytyka Polityczna (Stowarzyszenie im. Stanisława Brzozowskiego)
NaukaObywatela.pl
Obywatele dla Edukacji
Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty
Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych OFOP
Ośrodek Działań Ekologicznych "Źródła"
Otwarta Rzeczpospolita - Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii
Polska Fundacja im. Roberta Schumana
Protest z Wykrzyknikiem
Sieć Obywatelska Watchdog Polska
Stowarzyszenie Aktywności Przeróżnych niemarudni.pl
Stowarzyszenie Amnesty International
Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii
Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej